श्रीगणेशायनमः॥ अथश्रवणाकर्मप्रयोगः॥हरिः ओं॥ आचा
र्यःशिष्यादिभिःसहदर्भासनोदर्भपाणिराचम्यप्राणानायम्यदे
कालेसंकीर्त्यअधीतानांछंदसामध्येष्यमाणानांचस्यानोच्छ्वासा
दिजनितयातयामतानिरासेनाप्यायनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्य
र्थंऋग्भिर्ब्राह्मणैःसहवेदोत्सर्जनाख्यंकर्मकरिष्ये॥तदंगंगणपति
पूजनंचकरिष्ये॥इतिसंकल्प्य॥ततःआत्मशुध्यर्थंभस्मगोमयमृ
त्तिकास्नानानिकरिष्ये॥मस्मादाय॥ईशानायनमइतिशिरसि॥त
त्पुरुषायनमइतिमुखे॥अघोरायनमइतिहृदये॥वामदेवायनमइ
तिगुह्ये॥सद्योजातायनमइतिपादयोः॥अग्निरितिभस्म॥वायुरि
तिभस्म॥जलमितिभस्म॥स्थलमितिभस्म॥व्योमेतिभस्म॥सर्वंह वा
इदंभस्म॥मानस्तोकेतनयइतिपठित्वासर्वांगेविलिप्यस्नात्वाचम्य॥

गोमयस्नानंकुर्यात्।।गायत्र्यागोमयमादायगंधद्वारामितिआदित्या
यदर्शयित्वा।।अग्रमग्रंचरंतीनामोषधीनांवनेवने।तासांऋषभपत्नी
नांपवित्रंकायशोधनेतन्मेरोगांश्चशोकांश्चनुदगोमयसर्वदाइत्यारो
ग्यःप्रभृत्यंगानिविलिप्यस्नात्वाचम्य।।मृत्तिकास्नानंकुर्यात्।।अश्वक्रां
तेरथक्रांतेपदेविष्णोःपदेवसुंधरेमृत्तिकेहरमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतं
सहस्रकृत्वःशतीवृत्वामभिमंत्र्याकांडात्कांडात्परोहंतीतिदूर्वामादाय।याश
तेनेतिदूर्वांमृदंप्रतिष्ठाप्यामृत्तिकेहनमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतमभिमंत्र्य।
यतइंद्रभयामहेपूर्वेस्वस्तिदादक्षिणेस्वस्तिनइंद्रोपश्चिमे
आपोमन्युरितिउत्तरेब्रह्मजज्ञानमितिआकाशेसोनापृथिवीति
भूमौगंधद्वारामित्यादिस्वायदर्शयित्वाश्रीर्मेभजतुललाटमालि
प्यअलक्ष्मीर्मेनश्यतुप्रदक्षिणंशिरोविलिप्यविद्युन्मुखाइतिमुखं।।

यत्तेकेशेष्वतिबभूवसीमानंस्वरवामितिकुक्षीशरीरंयज्ञशमलंमितिश
रीरंत्वग्वांपवित्रमितिवक्षोविलिप्यसजोषाइंद्रेतिमूर्द्धशिरसिनि
धायासुमित्रानआपइतिअद्भिरात्मानमासिच्यदुर्मित्रास्तस्मैभूयासु
रितिद्विपंतमनसाध्यायन्नोअंजलिमूर्ध्वोनिक्षिपेत्।।योस्मान्द्वेष्टीतिद्वि
तीयांयंचवयंद्विष्मइतितृतीयांनिक्षिप्याहिरण्यश्रृंगमितिवरुणंप्रार्थ्य।।
तीक्ष्णदंष्ट्रमहाकायकल्पांतदहनोपमभैरवायनमस्कृत्यमनुसांदातु
महर्सि।।सागरस्यतुनिश्वासोदंडंस्तोसुरांतकः।।जगत्त्रस्तंजगन्म
दंतेनाशमिलांसुरेश्वर।।१।।इमंमंत्रंसमुच्चार्यतीर्थस्नानंसमाचरेत्।।
अन्यथातत्फलस्यार्थंतीर्थशौचंतथाकृतं।।इतिवरुणंप्रार्थ्य।।इमंमेग
ंगेयमुनेइतिपाणिनोदकमावर्त्यमूर्द्धकृतंचसेत्यंचेतितूष्णींनाघमर्षणेन
त्रीन्प्राणायामान्कृत्वास्नपवित्रैःपापेभिःआपोहिष्ठामयोभुवइतीत

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

सभिर्हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका इति चतसृभिः पवमानः सुवर्जनइति
वैतेनानुवाकेनस्नात्वा॥ आचार्यऋत्विग्भ्यादिभिः सहप्राङ्मुख उपवि
श्यआचम्यप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्यदेवर्षिपितृमनुष्यतर्पणंकरि
ष्ये॥ तत्रप्राक्प्रवणेप्राग्ग्रैर्दर्भैर्देवेभ्यउदग्गवर्गासनानिक
ल्पयंति॥ ब्रह्मणेआसनंकल्पयामीत्येवंसर्वत्र॥ ततोनिवीतिनःउत्त
रतउदीचीनप्रवणेउदग्ग्रैर्दर्भैर्ऋषिभ्यःप्राक्संस्थान्यासनानिदद्या
त्॥ विश्वामित्रायआसनंकल्पयामीत्येवंसर्वत्र॥ ततःदक्षिणतोदक्षि
णाप्रवणेप्राचीनावीतीदक्षिणाग्रैर्दर्भैःप्रत्यक्संस्थान्यासनानिद
द्यात्॥ वेशंपायनायआसनंकल्पयामीत्येवंसर्वत्र॥ एवंद्वादशपि
तॄणामासनंदत्वा॥ ॥ततःब्रह्माणंतर्पयामीत्येवंसर्वत्र॥ ततोनिवीतीविश्वामित्रंतर्पयामीत्येवंसर्वत्र॥ प्राचीनावीतीविश्वामित्रंतर्पयामी

वेशंपायनं

त्येवंसर्वत्र॥ ब्रह्मणेनमःएवंसर्वत्रदेवेभ्यःविश्वामित्रायनमइतिऋ
षिभ्यःवेशंपायनायनमइत्यादिपितृभ्यः॥ सर्वत्रगंधपुष्पधूपदी
पैरभ्यर्च्यब्रह्मणास्वाहेत्यादिसर्वान्नैवेद्यंविश्वामित्रायस्वाहेत्यादिऋ
षीन्॥ वेशंपायनायस्वधानमइत्यादिसर्वान्पितॄन्भोज्यंनिवेदयेत्॥
ब्रह्मणेनमःइत्यादिदेवानृषीन्पितॄंश्चनमस्कारेणोपस्थायततो
वेदःपश्चात्प्राक्प्रवणादिनाभूसंस्कारंविधायबलवर्धनामानंलौ
किकाग्निंप्रतिष्ठाप्यप्रज्वाल्यसमित्रंयमादायश्रुक्स्रुवौत्यादिप्राणा
यामांतंकृत्वा॥ उत्सर्जनहोमकर्मणीत्यादिव्याहृत्यंतमुक्त्वा॥ प्रधा
नहोमे॥ प्रजापतिं॰ सोमं॰ अग्निं॰ विश्वेभ्योदेवेभ्यः॰ स्वयंभुवं॰ सा
वित्रीं॰ ऋग्वेदं॰ यजुर्वेदं॰ सामवेदं॰ अथर्ववेदं॰ सदसस्पतिं॰ परा
मात्मानं॰॥ ~~एवंमंत्रेणइत्यादिसंस्रावहोमंतमुक्त्वा॥~~ हुत्वा

दत्वा च धारयेत्। ब्रह्मयज्ञं कृत्वा। उत्सृष्टा वेदाः।
एकाग्रमनध्यायः कार्यः॥ इमं मे वरुण इत्यादि संस्था
जपांतं कर्म समाप्य॥ काडाकांडादिति मंत्रद्वयेनैकैकां दूर्वां
सर्वैरुपेयात्। ततः स्नात्वा शुक्लवस्त्र उपविश्य उत्सर्जनांगं त्रिर्वदनहो
मं करिष्ये॥ प्रमादात्कु० इति वेदोत्सर्जनप्रयोगः॥ ७
वेदोपाकरणप्रयोगः॥ अधीतानां छंदसामित्यादि संकल्प्य॥ २
पूर्ववच्छंदांसि कृत्वा कृच्छ्रसंतप्तकं॥ प्रधानहोमं प्रजापतये कां मे २
अग्नये स्वाहेत्यादि द्वादशाहुतीर्हुत्वा। कृच्छ्रं दत्वा च धारणं॥

ब्रह्मयज्ञं कृत्वा॥ उपाकृतावेदाः॥ अहमेकाहं वा अनध्यायः॥
इमं मे वरुण इत्यादि संस्था जपांतं कर्म समाप्य। नात्र त्रिर्वदनहोमः॥ मारुतमसीत्यादि पर्जन्यसूक्तानि पठंति॥ इति
वेदोपाकरणप्रयोगः॥ ७ ७ ७ ७

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

Dr. BHAU DAJI
डाक्टर भाऊदाजी इस्पारक स्मारक
MEMORIAL